

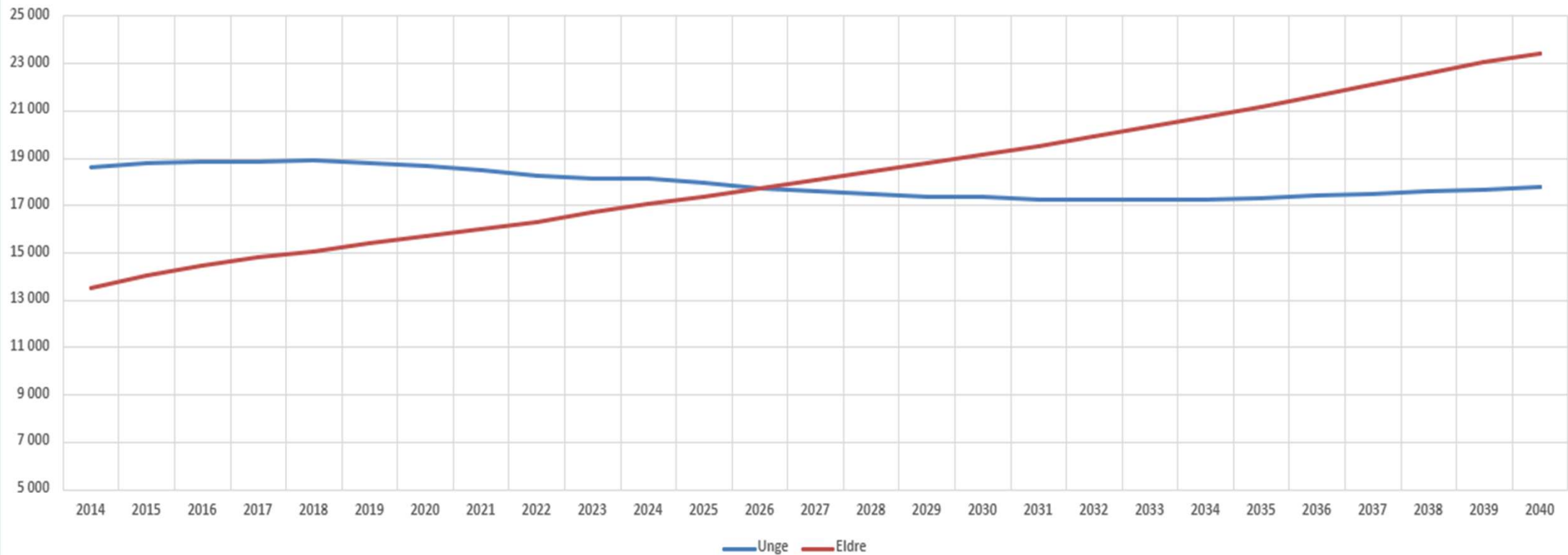
Kommunedirektørens forslag til Handlings- og økonomiplan 2025-28

Hovedutvalget for tekniske tjenester, 21. november 2024

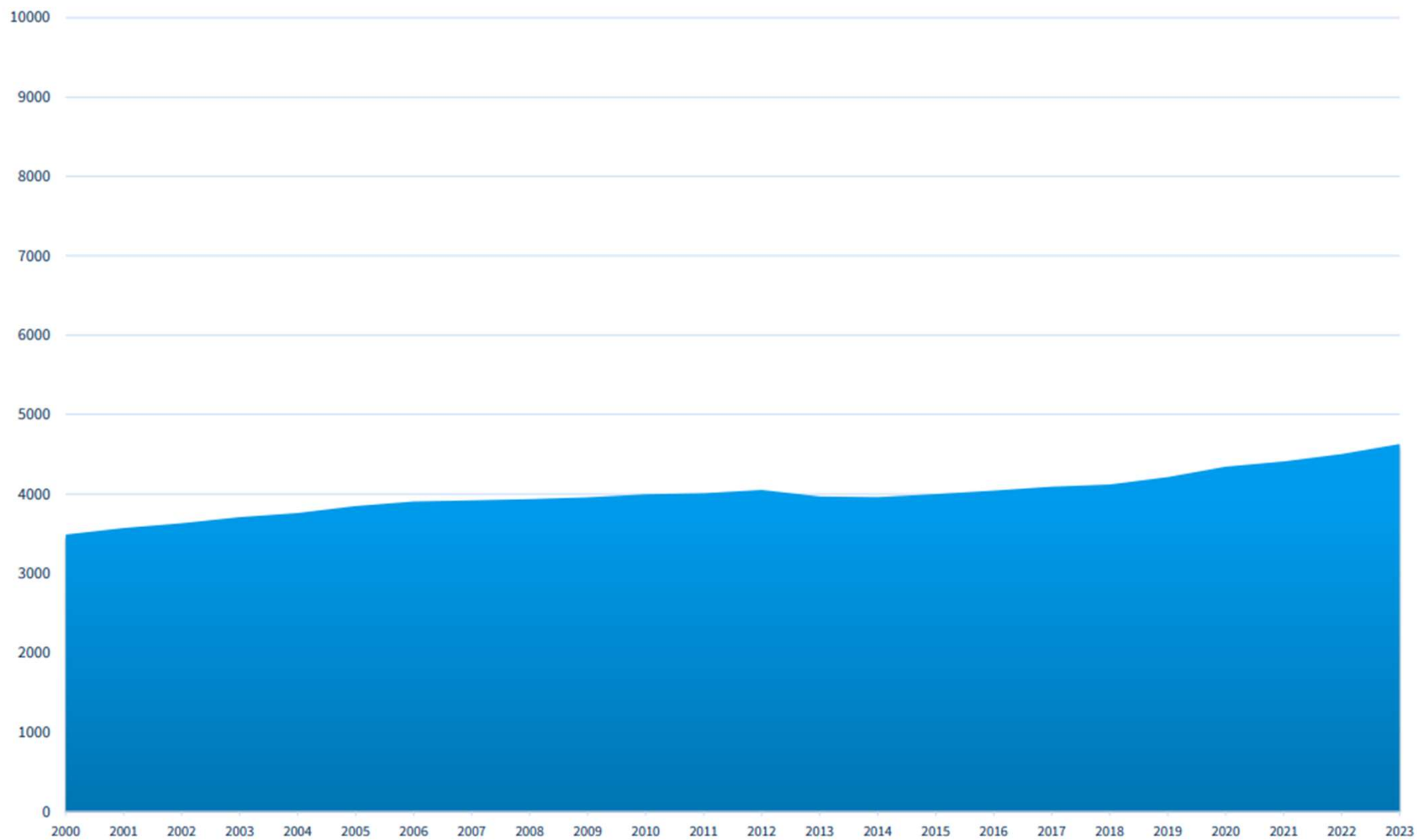

Unge 0-15 år vs eldre 67+, MMM-alternativet

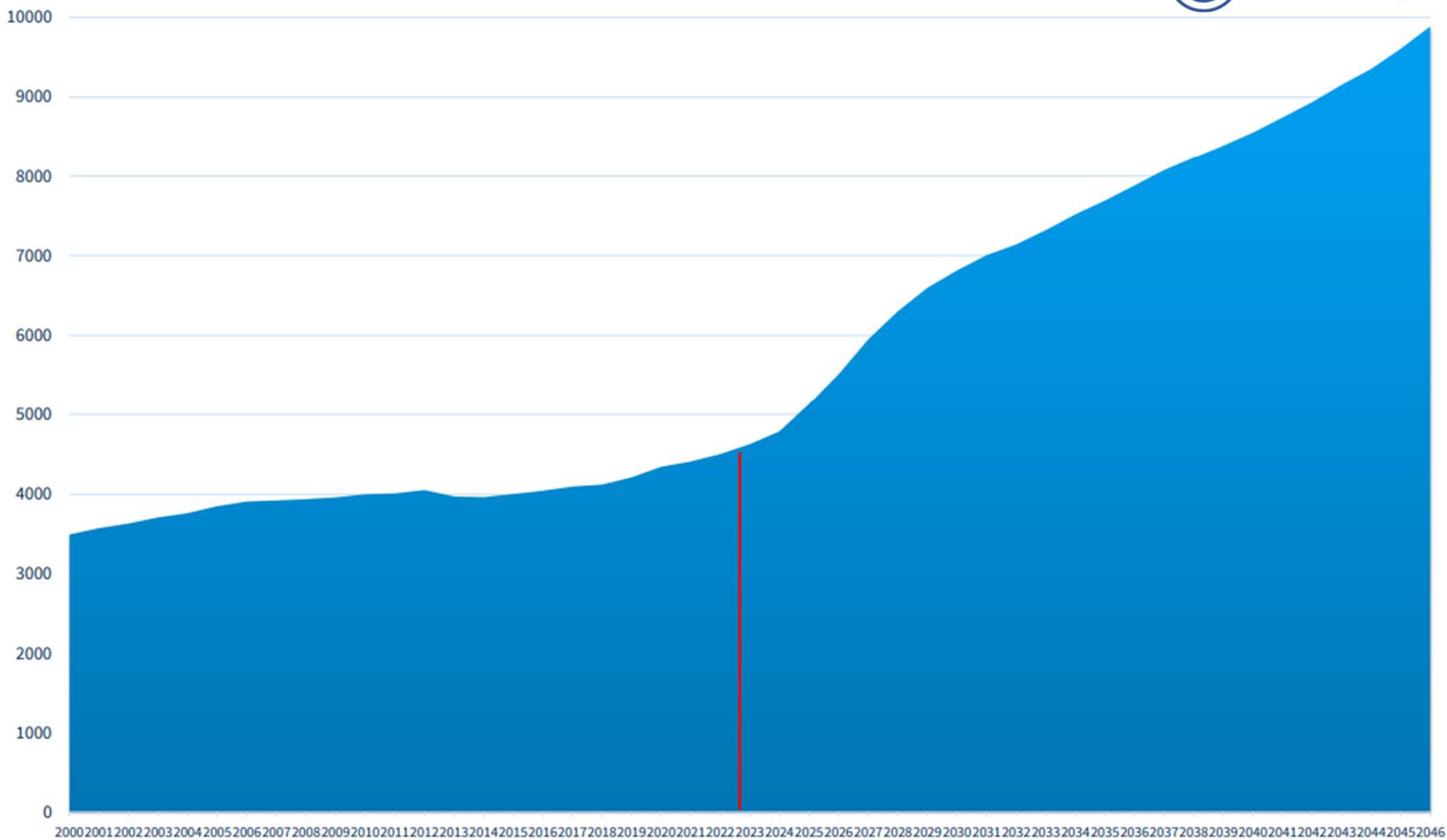

Blå linje: Innbyggere i alderen 0-15 år
Rød linje: Innbyggere i alderen 67 år og eldre

Antall innbyggere 80+ i Drammen

Antall innbygger 80 + i Drammen

BEVAR
SKOLENE
P M M

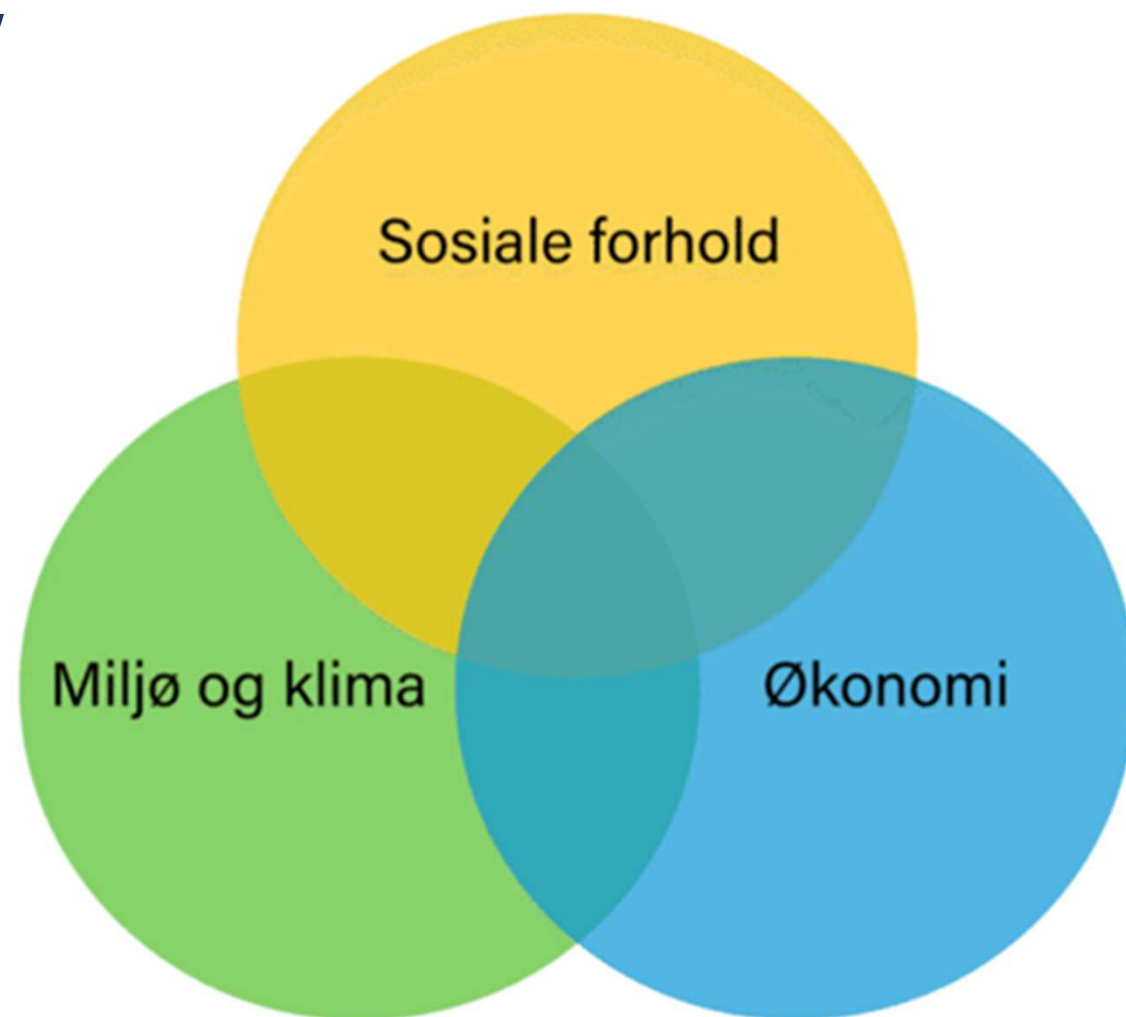

Kommunelovens krav

- §14-1 Grunnleggende krav til økonomiforvaltningen

Kommuner og fylkeskommuner skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Nytt inntektssystem

- Endringer i inntektssystemet gir Drammen kommune rundt 130 millioner kroner i ekstra inntekter.
- Dette er sårt tiltrengte midler, men dette er kun med på å dekke noe av den langvarige underfinansieringen av kommunesektoren.
- Endringene i inntektssystemet løser på ingen måte Drammen kommunes økonomiske utfordringer, og behovet for omstilling i egen drift er i realiteten det samme som før.

Krever et mer rettferdig inntektssystem

Ekstra penger til kommunene

- Regjeringen foreslo fredag 1. november å gi en ekstrabevilgning til kommunene på 4,3 milliarder kroner i 2024 og 2025.
- Denne beskjeden kom etter at kommunedirektøren hadde avsluttet arbeidet med tallene, så det er ikke alle tallene som står i forslaget som presenteres i dag, som er gyldige lenger.
- Midlene tilføres kommunene som ekstra rammetilskudd med likt beløp per innbygger.
- For Drammen kommune utgjør dette om lag 81 millioner kroner i året.
- Basert på regjeringens signaler er det lagt til grunn at bevilgningene videreføres utover 2025.
- I tillegg økes rammetilskuddet med 3,6 millioner kroner fra 2025 som følge av uteglemt helårseffekt i statsbudsjett grunnet virkning av redusert kontantstøtteperiode fra 1. august 2024.

Økonomisk bærekraft

- Tiltakene som ble vedtatt i kommunestyret i saken om økonomisk bærekraft, er innarbeidet i forslaget til handlings- og økonomiplan.
- De ulike tiltakene er innarbeidet i driftsbudsjettet for hvert enkelt hovedutvalg/programområde.
- Det forventes at effekten av tiltakene vil være på 116 millioner kroner i 2025 og at de siste drøye 60 millionene gir effekt i 2026.

Innsparingstiltak

P01 Fjerne lokale moderasjonsordninger i SFO

P01 Reduksjon åpningstid SFO

P02 Fjerne lokale moderasjonsordninger i barnehage

P02 Prøveprosjekt for styrket bemanning i barnehager avvikles

P02 Sentralt opptak barnehage

Sum Innsparingstiltak

Netto driftsresultat (oppdatert)

Her betyr minus overskudd

	2025	2026	2027	2028
Netto driftsresultat	- 179.701'	- 219.283'	- 156.612'	- 156.859'

- Oppdaterte tall viser nå et samlet netto driftsresultat i planperioden på 713 millioner kroner.
- Dette utgjør i gjennomsnitt 1,82 prosent av totale inntekter.
- Driftsresultatet ligger dermed rundt kravet til sunn kommuneøkonomi på 1,75 prosent.
- Resultatet viser likevel en avtakende tendens de to siste årene i perioden, og vil ikke være tilstrekkelig til å finansiere både egenfinansiering av investeringer og avsetning til selvkostfond vann og avløp.

Minimumskrav i 2025: Balanse

- Programområdene har fått budsjetttrammer tilpasset dagens drift pluss demografi og fratrukket vedtatte innsparingstiltak.
- Kravet til alle programområdene er at de som minimum skal gå i balanse neste år.
- Ved behov skal det iverksettes tiltak for å holde budsjettene

Leseveiledning

- Handlings- og økonomiplanen får fra og med i år en ny struktur.
- Handlingsdelen og økonomidelen er integrert for å få en tettere og tydeligere kobling mellom innsats og økonomiske rammevilkår.
- Planen er innrettet etter FNs bærekraftsdimensjoner (sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft) og tar utgangspunkt i kommunens utfordringer.
- For å løse kommunens utfordringer er det definert felles satsingsområder knyttet til hver bærekraftsdimensjon.
- NB! I papirversjonen er det feil sidetall i innholdsfortegnelsen.

Dokumentets oppbygging

- Del 1
- Den innledende delen beskriver:
 - rammebetingelser som gir omstillingsbehov
 - overordnet økonomi
 - omtale av bærekraftsdimensjonene
 - noen forutsetninger for å lykkes
- Del 2
- For hvert hovedutvalg er det beskrevet hvordan tjenestene bidrar til å nå målene, hvilke tiltak/handlinger som foreslås gjennomført og hvilke økonomiske rammer de har.
- Del 3
- Omtale av:
 - klima
 - regional utvikling og internasjonalisering
 - organisasjonsutvikling
 - eierstyring og eierskap

Hovedutvalget for tekniske tjenester

Sammen skaper vi velferd - satsingsområdene

- Ansvarsområdene til hovedutvalget for tekniske tjenester er av stor betydning for Drammens sosiale bærekraft og berører flere av kommunens satsingsområder
 - trygge og attraktive lokalsamfunn
 - aldersvennlig samfunn
 - levevaner og fysisk aktivitet

Sammen skaper vi velferd - rammer og ambisjoner

- Tjenestene innenfor hovedutvalget har ansvar for arealplanleggingen og for infrastrukturen som ligger til grunn for et sosialt bærekraftig samfunn.
- Det er fortsatt behov for å styrke arbeidet med å lage enklere og tryggere skoleveier og sammenhengende forbindelser.
- God tilgang på fellesgoder som parker og lekeplasser bidrar til en god oppvekst og økt hverdagsaktivitet.
- Medvirkning er et viktig område i by- og stedsutviklingen

Sammen skaper vi velferd - rammer og ambisjoner

- Gitt kommunens økonomiske situasjon er det behov for nye modeller for drift av lekeplasser og andre friområder.
- I planperioden vil det fortsatt arbeides for at innbyggere skal komme seg trygt og effektivt dit de skal i hverdagen.
- Vedtatte planer, som sykkelplanen, følges opp både i utedrift og i plan- og byggesaksbehandling.
- Det jobbes også med å tilrettelegge snarveier for gående og syklende.

Sammen skaper vi velferd - prioriterte innsatsområder

- For å lykkes med ambisjonene har hovedutvalget to prioriterte innsatsområder:
 - bidra til utviklingen av trygge og attraktive lokalsamfunn
 - legge til rette for økt hverdagsaktivitet

Sammen skaper vi utvikling og vekst - satsingsområdene

- Ansvarsområdene til hovedutvalget for tekniske tjenester har virkemidler til å styrke kommunens utfordrings- og satsingsområder knyttet til:
 - bærekraftig vekst og verdiskapning
 - attraktivitet
 - økonomisk omstilling og tydelig prioritering i kommuneorganisasjonen

Sammen skaper vi utvikling og vekst - rammer og ambisjoner

- Ansvar for by- og stedsutvikling med tilrettelegging for næringsutvikling og boligbygging.
- Det jobbes med bærekraftig vekst og med å bygge, drifte og vedlikeholde infrastruktur som tåler utviklingen.
- Mye av infrastrukturen i Drammen er i dårlig forfatning, og det er et stort vedlikeholdsetterslep.
- Med dagens vedlikeholdsbudsjett vil vedlikeholdsetterslepet øke og kvaliteten på veinett, parker og lekeplasser reduseres.

Sammen skaper vi utvikling og vekst - prioriterte innsatsområder

- For å lykkes med ambisjonene har hovedutvalget tre prioriterte innsatsområder:
 - bidra til forsvarlig utvikling og vekst
 - vektlegge langsiktig infrastrukturforvaltning
 - attraktivitet – innovasjon og tjenesteutvikling

Sammen skaper vi et grønnere Drammen

- satsingsområdene

- Ansvarsområdene til hovedutvalget for tekniske tjenester har en nøkkelrolle i kommunens arbeid med miljømessig bærekraft og bidrar innenfor alle disse områdene:
 - ivareta klima- og naturhensyn i planer
 - redusere klimagassutslipp
 - energiomstilling i drammenssamfunnet
 - håndtere lokale miljøutfordringer, klimaendringer og klimarisiko
 - bevare naturen og beskytte økosystemene

Sammen skaper vi et grønnere Drammen

- rammer og ambisjoner

- Kommunen jobber løpende med kartlegging og sikring av områder utsatt for flom, ras og skred.
- Det skal også jobbes med helhetlige blågrønne løsninger som kan redusere hvor mye regnvann som havner i avløpsnettet.
- Flere tiltak for gående, syklende, og kollektivtrafikk gjennomføres løpende med finansiering fra belønningsmidlene fra Buskerudbyen.

Sammen skaper vi et grønnere Drammen

- rammer og ambisjoner

- Nullvekst i personbilbruk og tilrettelegging for andre transportformer bidrar til mange samfunns mål, inkludert reduserte klimagassutslipp og redusert lokal forurensing.
- Vannområde Drammenselva
- Ren Drammensfjord
- For å redusere transportbehovet i kommunen, må utbygging konsentreres i sentrumsområder, rundt knutepunkt og langs kollektivakser.

Sammen skaper vi et grønnere Drammen

- rammer og ambisjoner

- Større svingninger i klimaet, og spesielt hyppigere episoder med styrtregn, stiller nye krav til infrastrukturen.
- Endringene medfører blant annet et økt behov for nye og til dels lokale løsninger for håndtering av overvann.
- Kommunen har forpliktet seg til å arbeide for at bygge- og anleggsplasser i drammenssamfunnet skal være utslippsfrie innen 2030.

Sammen skaper vi et grønnere Drammen

- prioriterte innsatsområder

- For å lykkes med ambisjonene har hovedutvalget fire prioriterte innsatsområder:
 - redusere klimagassutslipp
 - redusere utslipp fra transport og forurensning
 - Klimatilpasning
 - Unngå forurensning og forvalte naturressurser

Sammen skaper vi et grønnere Drammen

- prioriterte innsatsområder

- Følgende tiltak gjennomføres i tråd med klimabudsjettet:
 - oppfølging av klima og energi i temaplan vann og avløp
 - kartlegge klimatiltak for renseanlegg og tilhørende avløpstransportsystem i Nordbykollen
 - tilrettelegge for et mer klimavennlig landbruk
 - temaplan for naturmangfold

Det økonomiske utfordringsbildet

- Ekstraordinær prisvekst i bygg- og anleggsbransjen.
- Nye anlegg som er bygget av andre som en naturlig del av byutviklingen og som kommunen overtar vederlagsfritt, men hvor drift og vedlikehold må finansieres.
- Lovpålagte krav som ikke har vært fullt ut finansiert.
- Ny vaktavtale for snøbrøyting som ikke er finansiert.

Det økonomiske utfordringsbildet

- Arbeidet med å forlenge levetiden på eksisterende infrastruktur, klimatilpasning, og tiltak for å redusere klimagassutslipp utgjør hoveddelen av kostnadene for tjenestene.
- Kraftig prisvekst begrenser mulighetene for å ta vare på kommunens egen infrastruktur i perioden innenfor budsjettammene.
- Større svingninger i klimaet, og spesielt hyppigere episoder med styrtregn, stiller nye krav til infrastrukturen.

Det økonomiske utfordringsbildet

- Redusert antall avgiftsparkeringsplasser og flytting av sykehuset gir lavere inntekter.
- På grunn av prisvekst og renteøkninger har vann- og avløp et fremførbart underskudd, og gebyrene blir høyere enn deflator de kommende årene.
- Mulighetsstudien for Marienlyst og kommunedelplanen for mobilitet for Strømsø, er det ikke funnet midler til å gjennomføre i 2025.
- Ved lavkonjunktur bygges det færre boliger, og gebyrinntektene blir lavere.

Økonomiske rammer i planperioden

Programområde	Budsjett 2024	Revidert budsjett 2024	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027	HØP 2028
P11 Utbygging og samferdsel	119.527'	126.458'	131.565'	137.065'	137.565'	138.065'
P12 Vann og avløp	- 210.104'	- 211.567'	- 254.947'	- 316.350'	- 365.811'	- 437.023'
P13 Arealplan, klima og miljø	48.623'	50.635'	51.722'	51.722'	51.722'	51.722'
Sum hovedutvalget	- 41.954'	- 34.474'	- 71.660'	- 127.563'	- 176.524'	- 247.236'

Nye tiltak

Programområde	HØP 2025	HØP 2026	HØP 2027	HØP 2028
P12 Gebyrøkning avløp	- 6.652'	- 47.912'	- 65.168'	- 42.005'
P12 Gebyrøkning vann	- 6.408'	51.040'	88.044'	- 6.331'
P12 Kjøp av vann Glitrevannverket	10.100'	10.100'	10.100'	10.100'
P11 Flytting av sykehus redusert p-inntekter		5.000'	5.000'	5.000'
P11 Korrigering av for høyt budsjetterte automatinntekter for 2024	1'	1'	1'	1'
Nye anlegg driftskonsekvenser	2.400'	2.900'	3.400'	3.900'
Snødeponi	950'	950'	950'	950'
Utvidet feiing av gater med mye trafikk	130'	130'	130'	130'
Deflator – prisstigning vann	2.680'	2.680'	2.680'	2.680'
Deflator – prisstigning avløp	3.951'	3.951'	3.951'	3.951'
Sum nye tiltak	7.152'	28.840'	49.088'	- 21.624'

Kostnader flyttes til tjenesteområdene

- Kostnader til husleie og renhold flyttes i 2025 fra sentralt ansvar og ut til programområdene etter politisk vedtak i rammesaken.
- Rundt 860 millioner kroner flyttes over til programområdenes budsjettammer.

Gebyrer og betalingssetser

- Parkeringsavgiftene foreslås økt med er økt med 5 prosent ut over kommunal deflator.
- Foreslått avgiftsøkning gir en prisøkning per time på 5 kroner i indre avgiftssone og 3 kroner i ytre avgiftssone.
- For bolig/ beboersoneparkering for beboere og besøkende foreslås det en økning på kommunal deflator på 4,1 prosent.

Gebyrer og betalingssetser

- Forslag til gebyrøkning de neste årene:

	<u>Vann</u>	<u>Avløp</u>
• 2025	11,5 prosent	14,0 prosent
• 2026	11,5 prosent	11,0 prosent
• 2027	5,0 prosent	10,0 prosent
• 2028	2,0 prosent	10,0 prosent

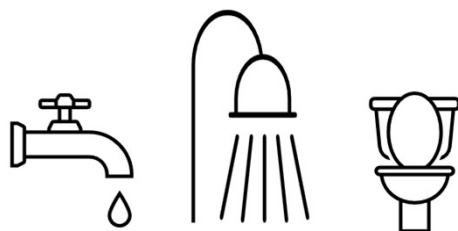
- Prognosen viser et akkumulert underskudd for vann- og avløpstjenestene på 102 millioner kroner ved utgangen av 2024, og dette vil være dekket inn for vann i 2027 og avløp i 2028.

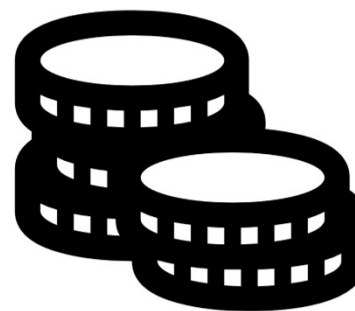
Dette betyr gebyrøkningen for en gjennomsnittsfamilie i Drammen

2,15 personer

Forbruk tilsvarende
gjennomsnittet

Årlig gebyrøkning
på 1400 kroner
(117 kr. pr. måned)

For en husstand på
fire personer med
gjennomsnittlig
forbruk blir den
årlige gebyr-
økningen
på 2326 kroner
(194 kr. pr. måned)

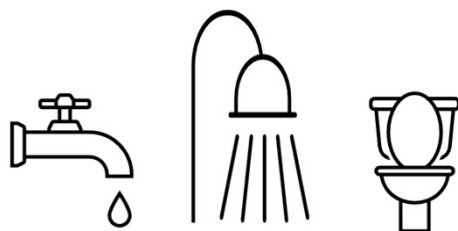
Dette betyr gebyrøkningen for en gjennomsnittsfamilie i Drammen

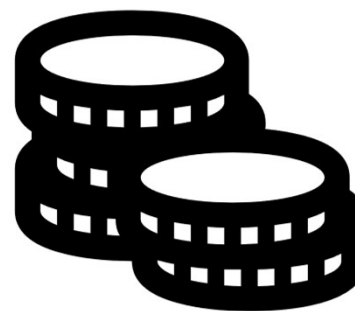
... når merverdiavgiften senkes fra 25 til 15 prosent på vann- og avløpstjenester fra 1. mai 2025

2,15 personer

Forbruk tilsvarende
gjennomsnittet

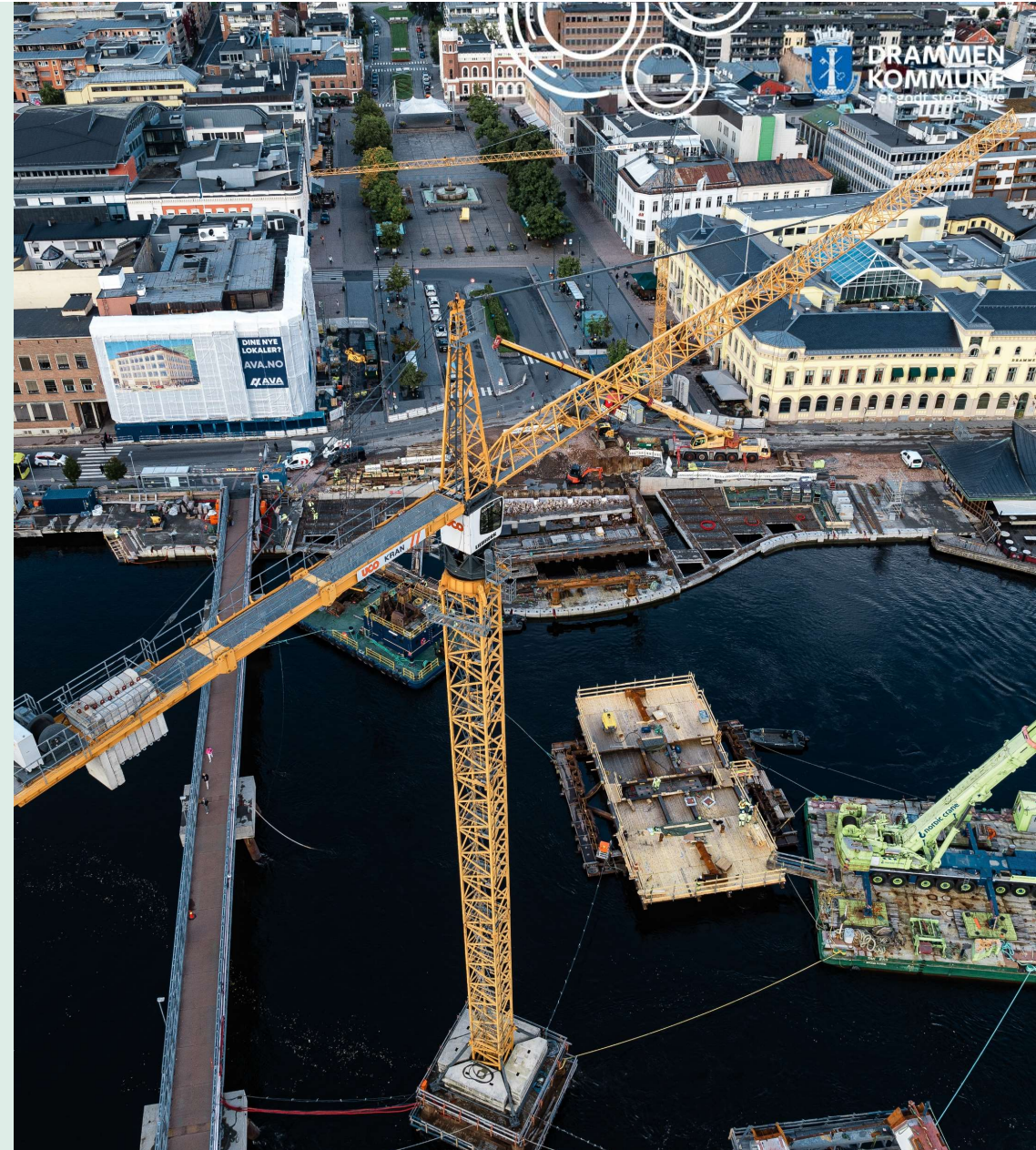
Årlig gebyrøkning
på **753** kroner
(**63** kr. pr. måned)

For en husstand på
fire personer med
gjennomsnittlig
forbruk blir den
årlige gebyr-
økningen
på **934** kroner
(**78** kr. pr. måned)

Investeringsbudsjettet

- Forslaget er i hovedsak uendret sammenlignet med rammesaken for 2025.
- Med utviklingen i kommuneøkonomien generelt er nivået som ligger inne i planperioden, noe høyt.
- I 2025 ligger det inne samlede investeringer på i overkant av 1,2 milliarder kroner, hvor bybrua er den største med 333 millioner kroner.

Investeringsbudsjett - kommunekassen

Tiltak	2025	2026	2027	2028	Sum 25-28
P11 Anlegg for andre netto	20.000'	20.000'	20.000'		60.000'
P11 Batteriøya	3.000'	9.000'			12.000'
P11 Bybrua	333.000'	118.000'			451.000'
P11 Flomsikring	7.000				7.000'
P11 Kollektiv (leskur mm.)	3.000'	3.000'	3.000'	3.000'	12.000'
P11 Maskiner, biler, utstyr og inventar	6.000'	6.000'	6.000'	6.000'	24.000'
P11 Oppgradering av parkeringsautomater	1.000'	500'			1.500'
P11 Oppgradering av lekeplasser	10.000'	10.000'	10.000'	10.000'	40.000'
P11 Oppgradering av parker og grøntområder	10.000'	10.000'	10.000'	10.000'	40.000'
P11 Samarbeid med andre utbyggere	20.000'	20.000'	20.000'	20.000'	80.000'
P11 Sykkelplan	17.000'	17.000'	17.000'	17.000'	68.000'
P11 Trafikksikkerhetstiltak/trygge skoleveier	20.000'	20.000'	20.000'	18.000'	78.000'

Investeringsbudsjett - kommunekassen

Tiltak	2025	2026	2027	2028	Sum 25-28
P11 Universell utforming	2.000'	2.000'	2.000'	2.000'	8.000'
P11 Utbedring av støttemurer langs elva	38.000'				38.000'
P11 Vei	56.000'	56.000'	56.000'	56.000'	224.000'
P12 Nytt avløpsrenseanlegg Nordbykollen	16.000'	30.000'	118.980'	330.000'	494.980'
P12 Transportsystem til regionalt renseanlegg	25.000'	35.000'	115.000'	315.000'	490.000'
P12 Vann og avløp	250.000'	300.000'	300.000'	300.000'	1.150.000'
P13 Etterdrift avfalldeponi Mile	700'				700'
P13 Septikanlegg indre Drammensfjord	500'	1.300'			1.800'
Sum Drammen kommunekasse	838.200'	657.800'	697.980'	1.087.000'	3.280.980'

**DRAMMEN
KOMMUNE**
- et godt sted å leve